

opačný hlas ztratí jako volání na poušti. Kacíře není vůbec nutné umlčovat – stačí jim zabránit v přístupu k médiím zásadnějšího rozsahu. „Tato slova napsal ve své úvaze Cesta na Olymp biolog a publicista Stanislav Komárek, pozoruhodný a originální myslitel, který ve svých pamfletech, fejetonech a esejích, publikovaných původně v časopisech (často i dost rozdílného zaměření: Vesmír, Tvar, Analogon a další) a nyní vydaných knižně v nakladatelství Petrov, uvádí četné paralely mezi fungováním lidské společnosti a živými organismy, píše zasvěceně a zajímavě o napohled odlišných tématech, jako jsou náboženství, dějiny vědy, národopis, politika či mytologie. Komárkova reflexe současného světa je hodně drsná (ne náhodou nese tento svazek úctyhodných rozměrů titul Pitevní praktikum pro pokročilé), zároveň však chápavá. Navzdory vší skepsi je na autorovi patrná určitá vyrovnanost, poučenost životem (Komárek přitom není žádný kmet – rok narození 1958 – zdá se však, že jeho emigrantská zkušenost jej v mnohém povznesla nad provinciální české poměry) i neokázalý, vkusný humor.

Komárek se ve svých textech pohybuje na hraně mezi přírodními a humanitními vědami, které už v současnosti nespolupracují prakticky vůbec (slavná „Sokalova aféra“ budiž důkazem toho, jak žalostné jsou znalosti úzce specializovaných odborníků o odlišných oblastech lidského vědění). Komárek dokumentuje zpozdilost a absurditu tohoto postoje – disciplíny jako kultura nebo politika totiž tvoří konkrétní lidé, kteří neodmyslitelně vyrůstají z určitého sociálního a psychického backgroundu a ten je zase důsledkem etologických pravidel, kterým lidstvo jakožto součást přírody chtě nechtě podléhá. Právě tato metoda dokáže pozoruhodným způsobem osvětlit některé normálním způsobem obtížně vysvětlitelné jevy současné reality.

Jak napsal Ludvík Vaculík v eseji Čí je svět: „Úroveň lidské většiny, přes její lepší výživu, oblečení a elektronické vybavení, klesá, a všecko – výroba, tisk, škola, úřady – tomu ustupuje. A já si myslím, že to nemůže být jenom tím, že většina lidí má většinu peněz: je to hlavně tím, že každá soustava tíhne k sebeupevnění a sebezpevnění. Řád s chybou stvořený produkuje si už dál vhod-

né lidi, a tak ‚opravuje‘ svou chybu.“ Komárek konstatuje v podstatě totéž, nahrazuje však často netolerantní patos věcností a erudicí, které činí z jeho knihy jeden z největších čtenářských zážitků poslední doby.

Zobecňování a hledání paralel mezi věcmi zdánlivě zcela odlišnými je věcí vděčnou, leč vždy hrozící rizikem zcela mylných závěrů. Od těch často nezachraňuje ani všestranná erudice a literární talent – příkladem za všechny budiž tvorba Ludvíka Součka nebo nejnověji Jiřího Suchánka. Komárek však nekáže žádnou ideologii, jeho články zůstávají v rovině kultivovaného a vtipného konstatování faktu, často docela zjevného, leč zřídkakdy v okolním informačním šumu vnímaného. Sám autor o tom říká: „Myslím si, že deskripce je obecně lepší než interpretace a interpretace je lepší než pokus o reformu...“

Komárkově knize by jistě bylo možno adresovat některé výtky, sám autor však mnohé z nich přeznamenává v doslovu. Jde především o přehuštěnost textu odbornými termíny a nečeskými výrazy, které ho často zbavují čtenářské přístupnosti, dále pak o to, že Komárek často opakuje tentýž poznatek či argument na několika místech své knihy - to je ovšem daň za rozsah a reprezentativnost tohoto petrovského kompletu.

Komárkův styl psaní se často nese v rovině odzbrojujícího konstatování, že císař je nahý. Příkladem budiž tato pasáž: „Už k získání vzdělání, které umožňuje svému nositeli stát se společensky uznávaným specialistou (a jiné typy vzdělání nemají v dnešní době prakticky žádnou váhu ani veřejnou podporu), je nutné mít určitý soubor vlastností, které tento proces ulehčují: kromě dobré paměti a schopnosti učení je to především schopnost se po léta a desetiletí zaměřit jen na velmi malý úsek skutečnosti, čili určitý typ omezenosti. Rovněž žádoucí je nedostatek pochybností o prezentovaných faktech a jejich interpretacích a neexistence, či jen velmi slabá existence otázky po hlubším smyslu vlastní činnosti.“ Zlatá slova, jenže kdo z těch, jichž se týkají, je vůbec ochoten popřát jim sluchu?

Jakub Grombíč

Stanislav Komárek: Pitevní praktikum pro pokročilé. Petrov, Brno 2000